

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันจะเห็นได้ว่า สังคมและวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่มีวิธีการใดที่สามารถหยุดยั้งได้ เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นทุกสถานที่ ทุกกาลสมัย สังคมโลกทุกวันนี้กำลังคคอยู่ภายใต้สภาวะที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก มีทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเองตามกระบวนการของวิวัฒนาการอันเป็นการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงโดยการปฏิบัติหรือการเปลี่ยนแปลงโดยการวางแผนอย่างมีระบบที่มนุษย์มักกระทำให้เกิดขึ้น และการเปลี่ยนแปลงนี้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างไปจากโครงสร้างเดิมของสังคม (อรุณ รักธรรม, 2540) กล่าวคือ อดีตองค์การต่างๆ ไม่จำเป็นต้องมีความสลับซับซ้อนมากนัก เพียงแต่มีการรวบรวมสมาชิก มีผู้นำและมีกฎเกณฑ์บังคับ ก็สามารถผลักดันกิจกรรมต่างๆ ไปสู่จุดหมายให้เกิดความสำเร็จได้ ทั้งนี้เนื่องจากความเอื้ออำนวยของสภาพสังคม เศรษฐกิจและการปกครอง แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเข้าสู่ยุคสังคมข้อมูลข่าวสาร ไร้พรมแดน (Globalization) ซึ่งเป็นยุคที่มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปทั่วโลกสามารถทำได้อย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนทั่วโลกได้รับข่าวสารไปพร้อมๆ กัน ประกอบกับมีการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น ตลอดจนการเพิ่มความสำคัญของเงินตราในระบบเศรษฐกิจ ทำให้องค์การต่างๆ มีลักษณะสลับซับซ้อน กล่าวคือ องค์การจะประกอบด้วย กลุ่มคนจำนวนมากขึ้น มีวัตถุประสงค์ พฤติกรรมและความชำนาญในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน มีขนาดของกิจกรรมหรือผลผลิตการบริการที่ขยายตัวรองรับกับความต้องการของสังคมเพิ่มขึ้น เป็นผลให้มีการขยายโครงสร้าง มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติ และวิธีการทำงานที่ซับซ้อนเพิ่มขึ้น การเรียนรู้ให้เกิดความเข้าใจในเรื่ององค์การจึงเป็นเรื่องที่ยาก และมีขอบเขตการศึกษาที่กว้างขวางไปกว่าเดิม (เทพพนม เมืองแมน และสวิง สุวรรณ, 2539)

จากสภาพการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้องค์การทุกแห่งต้องมีการพัฒนาเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อที่จะนำพาองค์การผ่านพ้นไปอย่างราบรื่นและมั่นคง ซึ่งในกระบวนการพัฒนาองค์การนั้น จำเป็นจะต้องอาศัยการบริหารงานที่ใช้ความรู้หลายด้านเข้ามาประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นความรู้ด้านการบริหารและการบริหารเชิงกลยุทธ์ ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการในการจัดเก็บข้อมูล การใช้อุปกรณ์ทางคอมพิวเตอร์และเครื่องใช้สำนักงานต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาองค์การให้ก้าวไปข้างหน้า ประกอบด้วย ปัจจัยภายนอกขององค์การ ได้แก่ ความเป็นไปของสภาพปัจจัยต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ทางด้านสังคม ตลอดจนเทคนิควิทยาการ เงื่อนไขความเป็นไปของ

สภาพแวดล้อม เช่น ลักษณะที่ตั้งและลักษณะกายภาพโดยทั่วไป นอกจากนี้ยังรวมถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมของชุมชนตลอดจนความเป็นอยู่ต่าง ๆ ด้วย ส่วนปัจจัยภายใน หมายถึง ลักษณะของการจัดการทั้งในแง่ของปรัชญาและวิธีปฏิบัติในทางการบริหารต่างๆ (ถวิล เกื้อกุลวงศ์, 2528) เนื่องจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ส่งผลให้องค์กรจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยน และพัฒนาการเพื่อการอยู่รอดขององค์กรเองเสมอมา แต่ไม่ว่าองค์กรจะได้พยายามปรับเปลี่ยนในด้านโครงสร้าง การนำเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย งบประมาณที่เพียงพอ และการจัดการที่เหมาะสมมาใช้ก็ตาม การดำเนินการนำพาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่คาดหวังนั้นคงเป็นไปได้ยาก หากขาดความร่วมมือที่ศึจากบุคลากรในองค์กร (สมพงษ์ เกษมสิน, 2543)

คณะเภสัชศาสตร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียน การสอน และการบริหารจัดการภายในคณะเภสัชศาสตร์เสมอมา ตลอดมา ด้านการจัดองค์กรนั้นได้มีการจัดโครงสร้างองค์กร โดยการแบ่งบุคลากรออกเป็น 3 สาย คือ สายตำแหน่งประเภทผู้บริหารและตำแหน่งวิชาการ และสายตำแหน่งประเภททั่วไปวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ โดยแต่ละสาย จะมีภาระหน้าที่รับผิดชอบของตนเองอย่างชัดเจน เช่น งานการเรียน การสอน งานบริหาร งานธุรการ งานคลังและพัสดุ งานบริการการศึกษาและสนับสนุนการเรียนการสอน งานการเจ้าหน้าที่ และงานนโยบายและแผน ซึ่งภาระงานที่กล่าวมาจะเห็นว่างานจะต้องเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับหน่วยงาน หรือบุคลากรฝ่ายต่างๆ ทั้งภายในคณะเภสัชศาสตร์ ภายในมหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัย ด้วยเหตุนี้จึงส่งผลให้เกิดปัญหาต่างๆ อย่างมากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้พบเห็นในหน่วยงานต่างๆ ของคณะเภสัชศาสตร์ ได้แก่ ขาดการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร บุคลากรขาดแรงจูงใจในการพัฒนางานรูปแบบใหม่ ๆ ปัญหาบุคลากรไม่สามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามแผนที่กำหนดไว้ ปัญหาด้านการสื่อสาร ขาดการประชุมประสานงานของฝ่ายปฏิบัติการ เพื่อความเข้าใจภายในองค์กร ปัญหาการจัดการเอกสารซ้ำซ้อนในองค์กร และปัญหาความขัดแย้งระหว่างหน่วยงาน หรือบุคคลในเรื่องระเบียบต่างๆ

จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาจากการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้รับรู้ รับทราบสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นมาโดยตลอด ดังนั้น จึงมีความสนใจใคร่ที่จะศึกษาถึงปัญหาอุปสรรคจากการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยผู้วิจัยมีความคาดหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลจากการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานองค์กรอื่น ๆ ที่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยถึงปัญหา อุปสรรคจากการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพความเป็นจริงในการบริหารงาน ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคจากการบริหารงาน ของคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการภายใต้ขอบเขตดังนี้

1. เนื้อหา ประกอบด้วย
 - 1.1) สภาพการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
 - 1.2) ปัญหา อุปสรรคจากการบริหารงานภายในคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรในสังกัดคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ดำรงตำแหน่งประเภทผู้บริหารและตำแหน่งวิชาการ และข้าราชการตำแหน่งประเภททั่วไปวิชาชีพเฉพาะหรือเชี่ยวชาญเฉพาะ
3. ระยะเวลาที่ศึกษา ตั้งแต่เดือนมีนาคม 2551 ถึง เดือนธันวาคม 2551

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารงาน คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อนำข้อเสนอแนะเสนอต่อผู้บริหารเพื่อแก้ปัญหาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับองค์กรอื่นๆ ที่มีลักษณะพื้นฐานใกล้เคียงกันไม่มากนัก

นิยามศัพท์

การบริหารงาน หมายถึง กระบวนการบริหาร 7 ประการคือ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคคลเข้าทำงาน การอำนาจการ/สั่งการ การควบคุม การรายงานและการงบประมาณ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้

การวางแผน หมายถึง กระบวนการคิด วิเคราะห์ เพื่อพิจารณาถึงวัตถุประสงค์ที่ต้องการ โดยการคาดคะเนปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นและทำการพัฒนาหาวิธีการแก้ไขไว้ล่วงหน้า

การจัดองค์การ หมายถึง การดำเนินการให้องค์การเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ด้วยการจัดกลุ่มกิจกรรมที่จะต้องทำ แบ่งงานและกำหนดอำนาจหน้าที่ให้แต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน

การจัดบุคคลเข้าทำงาน หมายถึง กระบวนการในการจัดทำขึ้นเพื่อให้บุคคลเข้ามาทำงานในหน่วยงาน เริ่มตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคลากร การคัดเลือกและการทดสอบ

การอำนาจการ/สั่งการ หมายถึง การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบและอำนาจหน้าที่ โดยมอบหมายงานบางส่วนให้ผู้บังคับบัญชาปฏิบัติแทนผู้บังคับบัญชา และเป็นการเพิ่มภาระแก่ผู้บังคับบัญชา

การควบคุม หมายถึง การกำหนดเป้าหมายที่ต้องการจะบรรลุถึง และมีการประเมิน ผลการปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

การรายงาน หมายถึง กระบวนการจัดทำคำอธิบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานที่ผ่านมา เพื่อแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาที่สูงกว่า หน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่เหนือกว่า โดยจะอยู่ในรูปแบบเอกสารที่เป็นกระดาษและเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การงบประมาณ หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับรายรับที่ได้รับจากงบประมาณแผ่นดินและงบประมาณเงินรายได้ของคณะเภสัชศาสตร์ และการบริหารรายจ่าย ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง (ปกติ 1 ปี) ของหน่วยงาน รวมถึงมีการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับจำนวนเงินที่เสียไป